

УДК 65.018:658.7.012.34

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК РОЗВИТКУ ЛОГІСТИКИ З РОЗВИТКОМ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ

Н.В. Валькова, к.е.н.

Хмельницький національний університет, Хмельницький, Україна

Валькова Н.В. Взаємозв'язок розвитку логістики з розвитком конкурентних переваг.

Стаття присвячена дослідженню взаємозв'язків розвитку логістики з розвитком конкурентних переваг, з урахуванням розвитку інформаційної економіки. Дослідження дозволило з'ясувати особливості логістики, як практичної діяльності, науки та концепції управління. Проаналізовано різні підходи до визначення етапів розвитку логістики, один з яких базується на безпосередньо розвитку функціональних складових логістики, інший – на розширенні сфери застосування логістики. Крім того, було досліджено розвиток конкурентних переваг, що, на нашу думку, став рушійною силою розвитку логістики. Обґрунтований зв'язок розвитку конкурентних переваг з розвитком логістики та визначено напрямки їх подальшої взаємодії.

Ключові слова: конкурентні переваги, конкуренція, логістика, логістична система, інформаційний потік

Валькова Н.В. Взаимосвязь развития логистики с развитием конкурентных преимуществ.

Статья посвящена исследованию взаимосвязей развития логистики с развитием конкурентных преимуществ, с учетом развития информационной экономики. Исследование позволило определить особенности логистики, как практической деятельности, науки и концепции управления. Проанализированы различные подходы к определению этапов развития логистики, один из которых основан непосредственно на развитии функциональных составляющих логистики, другой – на расширении сферы применения логистики. Кроме того, исследовано развитие конкурентных преимуществ, что, по нашему мнению, стало движущей силой развития логистики. Обоснована связь развития конкурентных преимуществ с развитием логистики и определены направления их дальнейшего взаимодействия.

Ключевые слова: конкурентные преимущества, конкуренция, логистика, логистическая система, информационный поток

Valkova N.V. The relationship of logistics development with development of competitive advantages.

The article investigates the relationships of the development of logistics and the development of competitive advantage, with the influence of the information economy. The research allowed to find out the features of logistics like practice, science and management concepts. Different approaches to determine the stages of development of logistics are analysed, one of which is directly based on functional components of logistics, the other – on expand the scope of logistics. The article is also studied the development of competitive advantages which, in our opinion, was the driving force of logistics. Substantiates the relationship between the development of competitive advantages in the development of logistics and identify areas of further cooperation.

Keywords: competitive advantage, competition, logistics, logistic system, information flow

Логістика розглядається переважно більшістю науковців, як процес управління та наука, яка вивчає цей процес, що одне одному не заперечує. Як концепція управління термін «логістика» вживається не часто, проте існує поняття «логістична концепція управління». Важливою ознакою логістики, є системність, а саме: системне управління або управління системою. Останнім часом в управлінні потоками все більше і більше уваги приділяється споживчим їх властивостям, що прямо впливає на безперервність та швидкість їх руху. На початку ХХІ ст. широковідомі загальні шість правил логістики – вантаж (потрібний товар), якість (необхідної якості), кількість (у необхідній кількості), час (доставка у належний час), місце (в потрібне місце), витрати (з мінімальними витратами) доповнені сьомим – споживач, та згодом були доповнені ще й восьмим правилом, яке передбачає персоніфіковану систему обслуговування кожного клієнта [1].

Аналіз останніх досліджень та публікацій

Під час аналізу теми дослідження нами розглянуто такі наукові джерела як статті, дисертаційні дослідження, монографії. Дослідження розвитку логістики здійснювалося за працями вітчизняних та зарубіжних науковців таких як Грехем Д. (Graham, 2013), Забуранна Л., Зак Дж. (Zak, 2005), Зялик М., Койл Дж. (Coyle, 2002), Ленглі С. (Langley, 1992), Мастерс Дж. (Masters, 1994), Мясникова Л., Окландер М., Плачек Е. (Placzek, 2008), Смерічевська С., Чухрай Н. та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми

Майже усі автори об'єктом логістики визначають деякий потоковий процес – матеріальний, фінансовий, інформаційний та інші (енергетичні, трудові, правові, послуг). У досліджених визначеннях акцентується увага на трьох, з основних функцій управління, а саме – плануванні, організації та контролі. Метою застосування логістики, як процесу управління потоками та його наукового обґрунтування визначають оптимізацію або ефективність

системи управління, яка проявляється через мінімізацію витрат. Проте, на нашу думку, не достатня увага приділена дослідженню взаємозв'язків розвитку логістики з розвитком конкурентних переваг, які є рушійною силою організації та розвитку бізнес процесів.

Метою статті є вивчення взаємозв'язку розвитку конкурентних переваг та розвитку логістики, а також ролі інформаційної складової логістики, як підсистеми, яка забезпечує досягнення та утримання підприємством високих конкурентних позицій.

Виклад основного матеріалу дослідження

Наукові розробки професора Чухрай Н. свідчать про перспективність дослідження сфери логістики, яка зазначає, що «особливістю логістики є її здатність управляти потоковими процесами. Окрім того, логістика забезпечує організацію оптимального управління цими процесами з метою виявлення і реалізації прихованих резервів управління, в основному у вигляді додаткових доходів і прибутку логістичної системи, так званого синергічного ефекту системи» [2].

Розвитку практичної логістики сприяли наукові дослідження у цій галузі. Вхідження логістики у наукову сферу спричинило її розвиток як наукового напрямку. Поступове розширення функцій, зміна цілей, сфери застосування, методології логістики відповідно до запитів соціально-економічного розвитку суспільства на відповідних його етапах знайшло своє наукове обґрунтування у логістичних парадигмах.

У науковій літературі часто вживаним є поняття «логістичний підхід». І.І. Савенко приводить наступне визначення: «логістичний підхід – це загальнонаукова методологія дослідження, сутність якої складають чотири принципові положення: взаємопов'язані функції розглядаються як єдиний потік; для управління потоком створюється відповідна система, тобто організаційно-управлінський механізм; оцінювання ефективності функціонування системи управління потоком здійснюється з урахуванням не тільки витрат, а ще й втрат прибутку, зумовлених нерациональним використанням ресурсів потоку; кожен учасник логістичної системи отримує прибуток в залежності від величини доданої вартості в товар» [3].

Розвиток логістики, як практичної діяльності, а саме процесу управління науковці поділяють на періоди по-різному. Досить поширеним у літературі [4, 5] є поділ на три періоди: дологістичний період, період класичної логістики та період неологістики.

Першим виокремлюють дологістичний період (до 50-х років ХХ ст.), коли управління матеріальним потоком мало фрагментарний характер, а координація дій різних підрозділів

фірм була недостатньою. Деякі вчені називають цей період періодом «фрагментаризації» [5].

Наступним вважається період класичної логістики (початок 60-х-кінець 70-х років ХХ ст.), який характеризується створенням на фірмах логістичних систем, управлінням процесом товароруху на основі комплексного підходу, інтеграції функцій товароруху з використанням теорії компромісів. В свою чергу період класичної логістики поділяють також на три етапи, які мають певні особливості.

У 1954 році Пол Кампре виявив необхідність дослідження такого боку маркетингу, як «фізичне розподілення». Через вісім років Пітер Друкер назвав розподілення «останнім рубежем» управління і визначив його як «білу пляму». І Кампре, і Друкер були першими захисниками розподілення, яке вони трактували, як найважливішу складову частину бізнесу і економічної системи. Водночас вони розглядали розподілення у тому сенсі, в якому ми зараз вживаємо термін «фізичне розподілення» [6]. Цей етап є першим у розвитку класичної логістики, він характеризується інтеграцією складського господарства з транспортом та внутрішньо-фірмовими компромісами, критерієм яких є мінімізація загальних витрат.

Другий етап розвитку класичної логістики пов'язують з натиском Японії в сфері виробництва та торгівлі, що стало передумовою інтеграції планування та управління виробництвом та розподілом продукції, а також зміни критерію внутрішньофірмових компромісів. На цьому етапі критерієм стає максимальний прибуток з логістичної операції, який враховує і мінімізацію витрат і доходи від розширення виробництва.

Завдяки широкому застосуванню програмних засобів комп'ютеризації, в 70-ті роки ХХ ст. з'явилася можливість оперативного багатопланового підходу до завдань планування та управління забезпеченням матеріального виробництва. В цей час в США та на Заході такий, у певній мірі комплексний підхід з використанням інформаційного поля у відповідній галузі отримує назву логістичного, а управління (та дослідження) у відповідних окремих напрямках отримують назви логістики постачання, логістики збуту, логістики транспорту, логістики виробництва тощо. При цьому розглядається зазвичай як мікрорівень (підприємство, фірма), так і макрорівень (держава) [7].

Останній етап розвитку класичної логістики характеризується тим, що сукупність ланцюгів матеріального потоку отримує цілісний характер, та акцентується увага на міжфірмові компроміси, критерієм яких є максимізація прибутку всіх учасників логістичної системи на макрорівні. Цей етап на нашу думку відповідає появі та розвитку теорії екосистем.

З початком широкого розповсюдження персональних комп'ютерів, був здійснений наступний важливий крок – дослідження єдиного

матеріально-інформаційного логістичного поля та взаємна «ув'язка» окремих логістик в інтегровану логістику підприємства. Задачу такого поєднання (перш за все) диктували автоматизовані виробництва «гнучкого» типу, які почали розвиватися в той час [7]. Саме для періоду неологістики характерним є пріоритет комплексного підходу до розвитку систем логістики на основі всього підприємства виходячи з загальної мети – досягнення максимальної ефективності його роботи. В середині 80-х років ХХ століття комплексний підхід отримав нового розвитку у вигляді концепції «загальної відповідальності». Специфіка нового підходу полягає у виході логістичної системи за рамки економічної сфери та врахуванні соціальних, екологічних та політичних аспектів; критерієм цього підходу є максимальне співвідношення вигод та витрат [4].

Д. Мастерс і Т. Полен описують етапи розвитку логістики з дещо іншої точки зору, кожна наступна стадія відповідає розширенню сфери дії логістичної системи:

1) функціональне управління (1960-1970 рр.) – відокремлене управління функціональними сферами логістики, тобто логістика постачання, логістика виробництва, логістика збуту (розподілу);

2) внутрішня інтеграція (1980-ті) – функції ланцюга постачань об'єднуються в загальну систему у межах підприємства і підпорядковуються загальній меті;

3) зовнішня інтеграція (1990-ті) – повна інтеграція в управлінні логістичним ланцюгом, що вимагає співробітництва та координації міжфірмових зв'язків [8]. Отже, бачимо, що дані етапи розвитку логістики відповідають вище описаним етапам класичної логістики.

Ленглі Д. запропонував дещо інший поділ розвитку логістики, який складається з чотирьох етапів: управління вартістю; орієнтація на прибуток, що позитивно впливає на продажі; оцінювання логістики як основного принципу диференціації виробу; логістика – основна стратегічна перевага [9]. Очевидно, що даний підхід відповідає розвитку теорії конкурентних переваг.

Окландер М.А. розглядає п'ять етапів розвитку теорії логістики. Перший етап датується 1956-1965 роками і характеризується синтезом чотирьох концепцій – аналізу загальних витрат, системного підходу, покращення сервісу та підвищення уваги до фізичного розподілу. Другий етап – 1966-1970 роки, характеризується впровадженням на підприємствах відділів фізичного розподілу. Третій етап датується 1971-1979 роками та характеризується інтеграцією управління постачанням з виробничими процесами на підприємстві. Четвертий етап обумовлений модернізацією транспорту, появою персональних комп'ютерів та удосконаленням засобів зв'язку та припадає на 1980-1985 роки.

Останній, п'ятий етап починає свій відлік 1986 роком і триває до теперішнього часу, характеризується подальшою інтеграцією логістичних систем, обумовленою інноваційними процесами в економіці [10].

Досить поширеним є погляд на еволюцію логістики, як на послідовну зміну її парадигм. Одна група науковців: А.У. Альбеков [11], В.В. Дибська [12], Л.Г. Мельник [13], Д.М. Стеченко [14], Л.В. Фролова [15] розглядає три послідовні парадигми – функціональну, ресурсну та інноваційну. Функціональна парадигма характеризується оптимізацією витрат в окремих функціональних підрозділах логістичної системи з орієнтацією на загальний результат діяльності підприємства. Ресурсна парадигма характеризується загальною оптимізацією витрат, пошуком резервів отримання доходів через підвищення ефективності використання активів, та початком використання логістичного аутсорсингу. Інноваційна парадигма характеризується посиленням міжфірмових логістичних зв'язків та оптимізацією доданої вартості в ланцюгах поставок.

Друга група науковців: М.Ф. Зяйлик [16], Г.Ю. Кучерук [18], І.І. Савенко [3], В.І. Сергеев [17], В.Н. Трегубов [19] притримуються дещо інших поглядів та виділяє чотири послідовних парадигми, а саме: аналітичну, технологічну (інформаційну), маркетингову (ділову), інтегральну (інноваційну). Аналітична парадигма характеризується як початковий етап розвитку логістики та визначає об'єктом управління матеріальний потік підприємства, управління здійснюється в межах функціональних логістичних підсистем з орієнтуванням на наступний етап руху матеріального потоку, даний етап, на нашу думку, відповідає функціональній парадигмі, що розглядається першою групою авторів. Технологічна парадигма пов'язується з розвитком інформаційних комп'ютерних технологій, що дозволяє збільшити обсяг вирішуваних логістичних завдань та посилити внутрішньофірмову інтеграцію. Наступна маркетингова парадигма характеризується інтеграцією логістичних та маркетингових завдань. Четверта інтегральна або інноваційна парадигма визначається посиленням міжфірмових зв'язків та координацією матеріалопотоку від виробника сировини до споживача готової продукції.

Враховуючи той факт, що на розвиток логістики значний вплив мав розвиток інформаційних технологій, який, в свою чергу мав різні темпи розвитку у різних країнах, віднесення розвитку логістики до конкретних часових меж є досить умовним. Здійснені нами дослідження праць вітчизняних та зарубіжних науковців, дозволяють зробити висновки щодо переліку характеристик, що ділять еволюцію логістики на періоди. Такими характеристиками є: масштаби логістичних систем; інтенсивність інтеграційних процесів; характер руху логістичного потоку;

сфери застосування логістики; розвиток та використання ІКТ; розвиток комунікаційних технологій; розвиток конкурентних переваг; типи логістичних провайдерів; концептуальна основа; наукове обґрунтування.

Пошук шляхів забезпечення конкурентних переваг у економічній науці триває досить довгий

період часу і в залежності від загального розвитку соціально-економічних відносин у теоріях переваг відбуваються постійні зміни. За проведеними дослідженнями Д.О. Барабась [20], В.О. Кислициним [21] та власними спостереженнями нами наведено еволюцію розвитку конкурентних переваг у таблиці 1.

Таблиця 1. Еволюція розвитку конкурентних переваг*

Етапи розвитку	Назва етапу	Ключове джерело конкурентних переваг	Стратегія та практика конкурентних переваг
Факторний	Перший етап. II половина XIX ст.	Наявність факторів виробництва	Переваги за рахунок лідерства у технологіях і високої продуктивності праці
Витратний	Другий етап. Середина XX ст.	Неухильне зниження витрат	Цінова перевага за рахунок дешевої праці
Якісний	Третій етап. 70-80-ті роки XX ст.	Постійне підвищення якості	Перевага за рахунок підвищення якості продукції (робіт, послуг)
Сервісний	Четвертий етап. 80-ті роки XX ст.	Забезпечення сервісного обслуговування	Перевага за рахунок високої якості продукції (робіт, послуг) та забезпечення сервісного обслуговування
Адаптивний	П'ятий етап. Початок 90-х років XX ст.	Гнучкість	Переваги ціни та якості за рахунок комплексного підходу та адаптивності
Інноваційний	Шостий етап. Кінець XX ст.	Інновації	Переваги за рахунок попередження потреб споживачів, у комплексі з високою якістю та економічністю продукції (робіт, послуг) й сервісного обслуговування
Інформаційний	Сьомий етап Початок XXI ст.	Знання, інформація, час	Переваги за рахунок швидкості та якості одержання інформації з мережі Інтернет, опрацювання її в організаційній системі управління підприємством та надання інформації в мережу Інтернет, що забезпечує швидкість обслуговування, попередження потреб споживачів у комплексі з високою якістю й економічністю продукції тощо**

Примітка:

* Сформовано автором на основі [20, 21].

** Додовнено автором.

На основі дослідження процесів розвитку конкурентних переваг нами встановлено, що кожен наступний етап включає досягнення попереднього та передбачає комплексне їх використання. Отже, на етапі бурхливого розвитку інформаційних технологій та активного їх використання в управлінні бізнес-процесами особливого значення набуває так званий «інформаційний» етап, що характеризується ключовою інформаційною перевагою, яка забезпечує формування всіх інших конкурентних переваг на всіх етапах їх перетворення. Проаналізувавши різні підходи до історії розвитку логістики, а також етапи розвитку конкурентних переваг, нами встановлено зв'язок у динаміці між ними та запропонований власний підхід щодо розвитку логістики в контексті розвитку конкурентних переваг (табл. 2).

Першим етапом можна вважати використання логістики з метою підвищення ефективності управління матеріальними потоками підприємств, цей етап відповідає першому етапу розвитку класичної логістики, а саме відокремленому управлінню функціональних сфер логістики підприємства, а також розвитку транспортної та торгівельної інфраструктур країн. Виникають

логістичні провайдери першого типу (1PL), відсутність інформаційних технологій уповільнює внутрішньофірмову інтеграцію, підприємства виготовляють продукцію і виштовхують її на ринок. Концептуальною основою виникнення логістики є матеріальний потік, як визначений об'єкт управління, а основною конкурентною перевагою підприємства є ціна. Концептуальною основою переходу до технологічної парадигми (другого етапу класичної логістики) став розвиток інформаційних комп'ютерних технологій (далі ІКТ). Використання інформаційних технологій дало можливість посилити внутрішньофірмову інтеграцію в умовах управління матеріальним потоком, та обумовило роль інформаційного та фінансового потоків в логістичній системі підприємства, управління матеріальним потоком має штовхаючий характер, з'являються логістичні провайдери другого типу, конкурентні переваги досягаються пришвидшенням доставки товару.

Перенасичення ринку товарами стає передумовою виникнення маркетингової парадигми (останній етап класичної логістики), яка характеризується зовнішньою інтеграцією логістичних систем та міжфірмовими компромісами.

Таблиця 2. Розвиток логістики у контексті розвитку конкурентних переваг

Хронологічний період, роки	Розвиток конкурентних переваг	Період розвитку логістики		Тип логістичних систем	Виникнення логістичних провайдерів	Використання інформаційних комп'ютерних технологій	Сфера застосування логістики	Логістичні парадигми
60-ті роки XX ст.	Ціна	Період класичної логістики	Управління матеріальним потоком підприємства	Штовхаючі, ланцюгові	1PL	–	Управління матеріальним потоком	Аналітична (функціональна)
70-ті роки XX ст.	Швидкість		Внутрішньо-фірмова інтеграція усіх функціональних підрозділів підприємства, внутрішні компроміси	Штовхаючі, ланцюгові	2PL	Системи обробки даних	Управління фінансовими та інформаційними потоками	Технологічна (інформаційна)
80-ті роки XX ст.	Сервісне обслуговування		Інтеграція у зовнішнє середовище, міжфірмові компроміси	Витягуючі, ланцюгові	3PL	Автоматизовані системи управління, електронний обмін даними	Формування регіональних логістичних систем	Маркетингова (ділова)
90-ті роки XX ст.	Передбачення потреб	Неологістичний період, управління ланцюгами поставок		Витягуючі, ланцюгові	4PL	Управлінські інформаційні системи, локальні мережі	Управлінські інформаційні системи	Інтегральна (інноваційна)
Початок XXI ст.	Інформативність	Період електронної бізнес-логістики		Реверсивні, мережеві	5PL	Системи підтримки прийняття рішень, Інтернет	Системи підтримки прийняття рішень	Глобальна (Інтернет)

Джерело: Складено автором за матеріалами [3, 4, 6-10, 13-18, 20, 21-27]

Орієнтир на споживача змінює механізм просування матеріального потоку зі штовхаючого на витягуючий, з розвитком сфери послуг формуються регіональні транспортно-логістичні системи, швидкість транспортування перестає бути унікальною конкурентною перевагою, акцент переходить на сервісне обслуговування. В галузі ІКТ впроваджуються автоматизовані системи управління та електронний обмін даними.

Загострення конкурентної боротьби, пошуки резервів формування конкурентних переваг, бурхливий розвиток інформаційних та комунікаційних технологій стали концептуальною основою появи інтегральної парадигми, яка отримала ще назву інноваційної парадигми. Цей період характеризується посиленням інтеграційних процесів та міжфірмових компромісів: взаємодіяти, щоб конкурувати (*collaborate to compete*) – стає основним принципом ведення бізнесу [28]. Оптимізація потокових процесів здійснюється шляхом інтеграції у ланцюги поставок декількох

підприємств, передбачення потреб споживачів стає основною конкурентною перевагою виробників в комплексі з усіма досягнутими раніше. Відбувається розширення сфери використання логістики в управлінні підприємством, а також ресурсами на національному рівні. Оптимізація усіх ресурсних потоків підприємства стає головним завданням на шляху утримання ним конкурентних позицій. У якості ресурсних потоків розглядаються інформаційні, інноваційні, трудові, фінансові, кредитні тощо.

Глобалізація економіки та розвиток електронного бізнесу на базі Інтернет-технологій, інтеграція в Інтернет-середовище бізнесу, державних структур та соціуму, – є концептуальним підґрунтям виникнення нової парадигми розвитку логістики, яку можна назвати електронною або Інтернет парадигмою. Розширення кола постачальників, покупців та провайдерів логістичних послуг, а також

можливість їх швидкого вибору перетворює ланцюг постачання на мережу постачання [29].

У зв'язку з розвитком інноваційних технологій в новому світі постала проблема екології та утилізації шкідливих відходів, – це спричинило зміни у русі потоків логістичних систем, а отже, деякі з них трансформувались у реверсивні логістичні системи. На ринку логістичних послуг з'являються провайдери п'ятого рівня. Логістична концепція перетворюється на загальнонауковий підхід, філософію менеджменту. Даному етапу відповідає розвиток так званої «нової економіки», яка представлена системою електронного бізнесу, системою інтеграції у електронному просторі бізнесу, споживачів та держави. На тлі вищезгаданих перетворень зростає роль логістичних зв'язків.

Метою логістики є розробка методів і організаційних форм керування поточними процесами, які дозволяють сформувати конкурентні переваги підприємства за допомогою максимальної й оперативної адаптації до мінливих умов ринкового середовища з метою максимального підвищення якості виконання вимог споживачів – задоволення попиту на продукцію (товар, послуги, інформацію, енергію), доведення його до споживача в обумовлений строк з мінімальними витратами [29].

Логістична концепція управління передбачає пошук компромісних рішень у процесі реалізації правил логістики (8R) в організації управління підприємством. Наведені вище концептуальні вимоги відповідають комплексу формування конкурентних переваг, тобто бачимо поєднання цілей логістичної концепції управління та конкурентних переваг підприємства. Крім того, потрібно зазначити, що управління конкурентними перевагами та поточними процесами підприємства є взаємозалежними, оскільки реалізація правил логістики веде до формування конкурентних переваг. Виконання завдань та функцій логістики, що виходять з її мети, забезпечується, також на базі системного підходу, а саме функціонуванням логістичних систем [29].

Метою функціонування логістичної системи є доставка матеріальних цінностей в потрібне місце, в необхідні кількості та асортименті, у потрібному стані готовності до споживання при оптимальному рівні витрат. Таке визначення надається більшістю науковців, але, на нашу думку, метою функціонування логістичної системи є забезпечення безперервності та ефективності потоку (матеріального чи будь-якого іншого) через реалізацію правил логістики [29].

Інтеграція класичного та електронного бізнесу, спричинили виникнення інтегрованих логістичних систем, функціонування яких поєднує фізичні та кібернетичні складові. Як було зазначено вище, логістична концепція управління передбачає застосування комплексного підходу до управління потоками ресурсів, як елементами цілого – логістичної системи [31]. В свою чергу, в залежності від масштабів функціонування логістична система може мати підсистеми різного значення та рівнів [29].

Серед завдань функціональних підрозділів системи управління на підприємстві є такі, що або носять інформаційний характер, або потребують інформації для їх вирішення. Тому на підприємстві повинен здійснюватися постійний обмін інформацією між структурними підрозділами (у мікросередовищі), а також із зовнішнім (макро-) середовищем. Це може бути інформація про постачальників, покупців, посередників, чий вплив на раціональну організацію матеріального (класичного) потоку є не менш важливим, ніж вплив внутрішніх чинників. Отже, інформаційний потік по відношенню до матеріального (класичного) чи будь-якого іншого ресурсного потоку, виступає інструментом оптимізації. Проте, інформаційний потік також може виступати і об'єктом оптимізації, оскільки його ресурсний характер в умовах функціонування інформаційної економіки є доведеним [29].

Висновки

Проведені нами дослідження розвитку конкурентних переваг підприємства та аналіз логістичної концепції управління дозволяє нам зробити висновки про можливість її застосування для їх формування. В умовах розвитку інформаційно-комунікаційних технологій мережа Інтернет стає важливим джерелом різноманітної інформації. Таким чином, суб'єктам господарювання необхідно надавати інформацію про продукцію (товари, роботи, послуги), у інформаційному полі мережі Інтернет, досліджувати зміни у сфері законодавства, ринкові тенденції, соціальної відповідальності бізнесу. Без швидкого реагування на зазначені зміни суб'єкт бізнесу ризикує втратити конкурентні позиції та залишитися поза ринком. Запровадження системи електронної логістики, у якості альтернативної форми логістичного менеджменту, та ефективного використання Інтернет-середовища дозволить утримувати конкурентні переваги за всіма об'єктами конкурентної боротьби.

Abstract

The article investigates the relationships of the development of logistics and the development of competitive advantage, with the influence of the information economy.

The research allowed to find out the features of logistics like practice, science and management concepts. Different approaches to determine the stages of development of logistics are analyzed, one of which is directly based on functional components of logistics, the other – on expand the scope of logistics. The article is also studied the development of competitive advantages which, in our opinion, was the driving force of logistics. The

first stage is the use of logistics with a view to the efficiency of material flows companies, the appearance of 1PL providers, and the competitive advantage is price. The conceptual basis of transition to the second stage of classic Logistics was the development of information technologies and the emergence of the type of provider 2PL, competitive advantages are achieved acceleration of delivery. Glut of goods is a prerequisite of marketing paradigm (the last stage of classic Logistics), which is characterized by 3PL providers, the emphasis in the formation of competitive advantage goes to the service. The next period was characterized by the principle of doing business: collaborate to compete. Optimization of flow processes by integration in the supply chain of several companies (4PL), anticipation of consumer needs is the main competitive advantage of manufacturers together with all previously achieved. Economic globalization and the development of e-business based on Internet technologies, expansion of suppliers, buyers and providers of logistics services, and the ability to quickly select transforms supply chain into net, the emergence providers 5PL. This stage of development of information corresponds with competitive advantage.

Substantiates the relationship between developments of competitive advantages in development of logistics and identify areas of further cooperation.

JEL Classification: M11, M31.

Список літератури:

1. Coyle J., Bardi E., Langley C. *Zarządzanie logistyczne*. – Warszawa: PWE, 2002. – 734 s.
2. Чухрай Н.І. Логістична концепція і реальна економіка України / Н.І. Чухрай // Вісник Національного університету «Львівська політехніка» Серія: «Проблеми економіки та управління». – 2003. – № 484 – С. 193-198.
3. Савенко І.І. Сутність віртуальних підприємств та можливість їх функціонування в сфері зернового господарства / І.І. Савенко // Економіка харчової промисловості. – 2009. – № 3. – С. 27-30.
4. Логистика: учебник / [под. ред. Б.А. Аникина]. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: ИНФРА, 2000. – 352 с.
5. Сергеев В.И. Логистика в бизнесе: учебник / В.И. Сергеев. – М.: ИНФРА-М, 2001. – 608 с.
6. Питер Ф. Друкер. Задачи менеджмента в XXI веке / Питер Ф. Друкер. – М.: Вильямс, – 2007 – 272 с.
7. Мясникова Л. Информационная логистика / Л. Мясникова // РИСК: РЕСУРСЫ, ИНФОРМАЦИЯ, СНАБЖЕНИЕ, КОНКУРЕНЦИЯ. – 1997. – №2. – С.75-77.
8. Masters J.M., Pohlen T.L. Evolution of the Logistics Profession. *The Logistics Handbook*, Eds. Roberson. – Sarcano & Howe, Free Press: New York, 1994. – 25 p.
9. Langley C.J. The Evolution of the Logistics Concept, from Logistics // *The Strategic Issues*, edited by M. Christopher. – 1992. – pp. 5-16.
10. Окландер М.А. Логистика: підручник / М.А. Окландер. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 346 с.
11. Альбеков А.У. Коммерческая логистика / А.У. Альбеков, О.А. Митько. – Ростов-на-Дону: Феникс, 2002. – 416 с. (Серия «Учебники, учебные пособия»).
12. Дыбская В.В. Логистика: учебник / В.В. Дыбская, Е.И. Зайцев, В.И. Сергеев, А.Н. Стерлигова. – М.: Эксмо, 2008. – 944 с.
13. Мельник Л.Г. Основи стійкого розвитку: навч. посібник / Л.Г. Мельник. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2005. – 654 с.
14. Стеченко Д.М. Менеджмент. Словник-довідник: навч. посіб. для студ. ВНЗ / Д.М. Стеченко, А.В. Григорович, А.П. Дука. – Хмельницький: Видавництво «Поділля», 2004. – 587 с.
15. Фролова Л.В. Механізм логічного управління торговельним підприємством: монографія / Фролова Л.В. – Донецьк: ДонДУЕТ ім. М. Туган-Барановського, 2005. – 322 с.
16. Зяйлик М. Парадигма і наукова база логістичного управління [Електронний ресурс] / М. Зяйлик, О. Вівчар // Соціально-економічні проблеми і держава. – 2011. – Вип. 1 (4). – Режим доступу до журн.: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2011/11zmfbmlm.pdf>.
17. Сергеев В.И. Менеджмент в бизнес-логистике / В.И. Сергеев. – М.: Филинь, 1997. – 772с.
18. Кучерук Г.Ю. Інноваційно-логістична парадигма управління якістю транспортних послуг [Електронний ресурс] / Г.Ю. Кучерук // Ефективна економіка. – 2012. – №6 – Режим доступу до журн.: <http://www.economy.nauka.com.ua/index.php?operation=1&iid=1193>.
19. Трегубов В.Н. Логистические концепции как методологическая основа синхронизации в логистических системах [Електронний ресурс] / В.Н. Трегубов // Научный журнал КубГАУ. – 2011. – № 66 (02). – С. 181-193. – Режим доступу до журн.: <http://ej.lgb.ru/2011/02/pdf/35.pdf>.
20. Барабась Д.О. Управління конкурентними перевагами підприємства: дис. кандидата екон. наук: 08.06.01 / Барабась Дмитро Олександрович. – К., 2003. – 223 с.

21. Кислицин В.О. Система управління якістю як основа стратегії конкурентоспроможності підприємства: дис. кандидата екон. наук: 08.00.04 / Кислицин Володимир Олександрович. – Маріуполь, 2007. – 213 с.
22. Окландер М.А. Логістична система підприємства: монографія / М.А. Окландер. – Одеса: Астропринт, 2004. – 312 с.
23. Забуранна Л.В. Логістична концепція формування системи управління підприємством / Л.В. Забуранна, О.М. Глушенко // Науковий вісник ЧДІЕУ. – 2011. – №4 (12). – С. 182-191.
24. Placzek E. New challenges for logistics providers in the e-business era. [Електронний ресурс]: 2010, Log Forum 6, 2, 6 [Режим доступу]: http://www.logforum.net/pdf/6_2_6_10.pdf.
25. Palonka J., Narzędzia Technologii Informacyjnej wykorzystywane w logistyce w e-gospodarce. Systemy Wspomagania Organizacji pod red. M. Pankowskiej, T. Porebskiej-Miac i H. Sroki, Wydawnictwo AE w Katowicach, Katowice 2008.
26. Zak J. Elektroniczna platforma logistyczna (e-logistyka) [Електронний ресурс]: Poznań, 23-25 listopada 2005 r. [Режим доступу]: http://www.polloco.pl/events/pdf/zak_5.pdf.
27. E-logistics and E-supply Chain Management: Applications for Evolving Business / Deryn Graham. – Business Science Reference, 2013. – 326 p.
28. Смерічевська С.В., Жаболенко М.В., Ібрагімхалілова Т.В. Supply Chain Management (SCM) як нова ідеологія управління бізнесом в умовах глобалізації економіки (розділ у колективній монографії) / Інноваційний підхід к розвитку підприємств, отраслей, комплексов. В 2 книгах. К1: монографія / под общ. ред. С.В. Куприенко – Одеса: ОНМУ, 2012. – 378 с. – С.33-48.
29. Валькова Н.В. Логістичні системи: визначення, класифікація та роль на різних рівнях управління / Н.В. Валькова // Молодий вчений. – 2015. – №2 (17). – С.146-150.
30. Бережна Л.В. Моделювання логістики безперервного виробництва: дис. кандидата екон. наук: 08.03.02 / Бережна Леся Віталіївна. – К., 2005. – 249 с.
31. Луценко І. Логістика та її роль в умовах реформування економіки України / І. Луценко // Економіст. – 2000. – №12. – С. 62-63.

References:

1. Coyle, J., Bardi, E., & Langley, C. (2002). Zarzadzanie logistyczne [Logistics management]. Warszawa: Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne.
2. Chukhray, N.I. (2003). Lohistychna kontseptsiya i realna ekonomika Ukrayiny [Logistics concept and the real economy of Ukraine]. Visnyk Natsionalnoho universytetu "Lvivska politekhnika" Seriya: "Problemy ekonomiky ta upravlinnya", 484, 193-198 [in Ukrainian].
3. Savenko, I.I. (2009). Sutnist virtualnykh pidpryyemstv ta mozhlyvist yikh funktsionuvannya v sferi zernovoho hospodarstva [The essence of virtual enterprises and the possibility of their operation in the field of grain production]. Ekonomika kharchovoyi promyslovosti – Economics of Food Industry, 3, 27-30 [in Ukrainian].
4. Anikina, B.A. (Eds.). (2000). Logistika [Logistics]. (2d ed.). M.: INFRA [in Russian].
5. Sergeev, V.I. (2001). Logistika v biznese [Logistics in business]. M.: INFRA-M [in Russian].
6. Piter, F. Druker. (2007). Zadachi menedzhmenta v XXI veke [Tasks of management in the XXI century]. M.: Vilyams [in Russian].
7. Myasnikova, L. (1997). Informatsionnaya logistika [Information Logistics]. RISK: RESURSY, INFORMATSIYA, SNABZHENIYE, KONKURENTSIYA – RISK: RESOURCES, INFORMATION, SUPPLY, COMPETITION, 2, 75-77 [in Russian].
8. Masters, J.M., & Pohlen, T.L. (1994). Evolution of the Logistics Profession. The Logistics Handbook, Eds. Roberson, Capcino & Howe, Free Press: New York.
9. Langley, C.J. (1992). The Evolution of the Logistics Concept, from Logistics. The Strategic Issues, M. Christopher (Ed.).
10. Oklander, M.A. (2008). Logistika [Logistics]. K.: Tsentr uchbovoyi literatury [in Ukrainian].
11. Albekov, A.U., & Mitko, O.A. (2002). Kommercheskaya logistika [Commercial logistics]. Rostov-na-Donu: Feniks [in Russian].
12. Dybskaya, V.V., Zaytsev, Ye.I., Sergeev, V.I., & Sterligova, A.N. (2008). Logistika [Logistics]. M.: Eksmo [in Russian].
13. Melnik, L.G. (2005). Osnovi stiykogo rozvitku [Basics of sustainable development]. Sumi: VTD "Universitetska kniga" [in Ukrainian].
14. Stechenko, D.M., Hryhorovych, A.B., & Duka, A.P. (2004). Menedzhment. Slovnyk-dovidnyk [Management. Glossary Directory]. Khmelnytsky: Vydavnytstvo "Podillya" [in Ukrainian].
15. Frolova, L.V. (2005). Mekhanizm lohichnoho upravlinnya torhovelnym pidpryyemstvom [The mechanism of logical management of trade enterprise]. Donetsk: DonDUET im. M. Tuhan-Baranovskoho [in Ukrainian].

16. Zyaylyk, M., & Vivchar, O. (2011). Paradyhma i naukova baza lohystychnoho upravlinnya [The paradigm of scientific base and logistics management]. *Sotsialno-ekonomichni problemy i derzhava – Socio-economic problems and the state. Issue 1 (4)*. Retrieved from <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2011/11zmfblm.pdf> [in Ukrainian].
17. Sergejev, V.I. (1997). *Menedzhment v biznes-logistike [Management in business logistics]*. M.: Filin" [in Russian].
18. Kucheruk, H.Yu. (2012). Innovatsiyno-lohystychna paradyhma upravlinnya yakystyu transportnykh posluh [Innovation and quality management paradigm logistics transport services]. *Efektivna ekonomika – Efficient economy*, 6. Retrieved from <http://www.economy.nayka.com.ua/index.php?operation=1&iid=1193> [in Ukrainian].
19. Tregubov, V.N. (2011). Logisticheskiye kontseptsii kak metodologicheskaya osnova sinkhronizatsii v logisticheskikh sistemakh [Logistics concepts as a methodological basis for synchronization in logistics systems]. *Nauchnyy zhurnal KubGAU – Scientific journal of KubSAU*, 66 (02), 181-193. Retrieved from <http://ej.igb.ru/2011/02/pdf/35.pdf> [in Russian].
20. Barabas, D.O. (2003). *Upravlinnya konkurentnimi perevagami pidpriemstva [Management competitive advantage]*. Candidate's thesis. K. [in Ukrainian].
21. Kyslytsyn, V.O. (2007). *Systema upravlinnya yakystyu yak osnova stratehiyi konkurentospromozhnosti pidpryyemstva [The quality management system as the basis of enterprise competitiveness strategy]* Candidate's thesis. Mariupol [in Ukrainian].
22. Oklander, M.A. (2004). *Lohystychna systema pidpryyemstva [System Logistics Company]*. Odesa: Astroprint [in Ukrainian].
23. Zaburanna, L.V., & Hlushchenko, O.M. (2011). Lohystychna kontseptsiya formuvannya systemy upravlinnya pidpryyemstvom [Logistics concept formation enterprise management system]. *Naukovyy visnyk CHDIEU – Scientific Journal CHDIEU*, 4 (12), 182-191 [in Ukrainian].
24. Płaczek, E. (2010). New challenges for logistics providers in the e-business era. *Log Forum* 6, 2, 6 Retrieved from http://www.logforum.net/pdf/6_2_6_10.pdf.
25. Palonka, J., (2008). Narzędzia Technologii Informacyjnej wykorzystywane w logistyce w e-gospodarce [Tools Information Technology used in logistics in the e-economy]. *Systemy Wspomagania Organizacji M. Pankowskiej, T. Porebskiej-Miac, H. Sroki (Ed.)*. Wydawnictwo AE w Katowicach, Katowice.
26. Zak, J. (2005). *Elektroniczna platforma logistyczna (e-logistyka) [Electronic logistics platform (e-logistics)]*. Poznan. Retrieved from http://www.polloco.pl/events/pdf/zak_5.pdf.
27. Deryn, Graham (2013). *E-logistics and E-supply Chain Management: Applications for Evolving Business*. Business Science Reference.
28. Smerichevska, S.V., Zhabolenko, M.V., & Ibrahimkhalilova, T.V. (2012). Supply Chain Management (SCM) yak nova ideolohiya upravlinnya biznesom v umovakh hlobalizatsiyi ekonomiky [Supply Chain Management (SCM) as a new ideology of business management in a globalizing economy]. *Ynnovatsyonnyy podkhod k rozvytyyu predpryyatyy, otrasley, kompleksov – Innovative approach to the development of enterprises, industries, complexes*. (Vols. 2, Vol. 1). S.V. Kupryenko (Ed.). Odesa: ONMU, 33-48 [in Ukrainian].
29. Valkova, N.V. (2015). Lohystychni systemy: vyznachennya, klasyfikatsiya ta rol na riznykh rivnyakh upravlinnya [Logistic systems: definition, classification and role at the different levels of government]. *Molodyy vchenyy. – Young scientist*, 2 (17), 146-150 [in Ukrainian].
30. Berezna, L.V. (2005). *Modelyuvannya lohistyky bezperervnoho vyrobnytstva [Modeling continuous production logistics]*. Candidate's thesis. K [in Ukrainian].
31. Lutsenko, I. (2000). Lohistyka ta yiyi rol v umovakh reformuvannya ekonomiky Ukrayiny [Logistics and its role in restructuring the economy of Ukraine]. *Ekonomist – Economist*, 12, 62-63 [in Ukrainian].

Надано до редакційної колегії 07.09.2016

Валькова Наталія В'ячеславівна / Nataliya V. Valkova
valkovanv@ukr.net

Посилання на статтю / Reference a Journal Article:

Взаємозв'язок розвитку логістики з розвитком конкурентних переваг промислового підприємства [Електронний ресурс] / Н. В. Валькова // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2016. – № 5 (27). – С. 67-75. – Режим доступу до журн.: <http://economics.opu.ua/files/archive/2016/n5.html>